

Kif bdejt u spiċċajt il-karriera tax-xogħol tiegħi

Spiridione Grech

Vici President

Wara li spiċċajt Standard 6, din kienet l-ogħla sena tal-iskola fil-Mellieħa, hemm beda l-inkwiet għax ma kontx naf x'se nagħmel bija nnifsi. Lil missieri kont ngħidli li se mmur kunduttur. Dak iż-żmien ma kienx hawn fejn taħdem. Jew ma' xi kuntrattur terfa' l-ġebel, jew forsi tkun naqra fortunat u tmur waiter. Ma kien hawn għażla ta' xejn. Missieri miskin dejjem l-istess parir kien jagħtini, biex immur nitgħallem sengħa. Qatt ma riedni niġi d-dar mix-xogħol maħruq bix-xemx kif kien jiġi hu mill-barriera. Għamel żmien xufier fuq tal-linja. Jien ma nafx kif kellu l-ħila jrabbi sebat ulied b'dik in-naqra paga li kellu. Kien hemm ommi li b'għaqal u mingħajr hela ma kienet thallina neqsin minn xejn. Anke fejn tidħol l-edukazzjoni għamlu magħna dak li setgħu.

Fil-Mellieħa dak iż-żmien (1958), l-unika tfal li kienu jkomplu l-iskola kienu dawk ta' klassi naqra differenti minn tagħna. Għalkemm kien hemm minnhom li jekk itellqu mal-ħmir jieħdu l-aħħar, id-differenza kienet li kellhom min jgwidahom. Missieri sa hemm kien jaf, dejjem jgħidli biex nitgħallem sengħa, imma din is-sengħa li kellu f'moħħu qatt ma qalli x'inh. Fil-Mellieħa kien hawn ftit żgħażaġħ li daħlu fl-army u anke baħrin, jew inkella siefru.

Jien wara li domt naħseb naqra mhux ħazin, kelli tliet għażliet. L-ewwel għamilt l-eżami għall-airforce. Mill-eżami kieku għaddejt u baġtu għalija għall-interview. Mort, u kif dħalt ġie surġent Ingliz, naturalment kien fih daqsi tliet darbiet, u kif rani naħseb qal hawn biex se ngħabbu! Insomma, tani ktieb u qalli "Start reading boy." Wara li qrajt xi tliet folji qalli "Enough boy." Jien li beda jgħidli boy ma tantx daqqitli għax dawk jgħidulek hekk biex ibaxxuk u juruk li huma aħjar minnek. Insomma, beda jsaqsin fuq li qrajt. Jien ħsibt li kont sejjer mhux ħazin, u meta ġie għall-aħħar mistoqsija qalli "Can you explain to me what is the role of a chairman?" Jien, wara li qgħadt naħsibha ftit, għidtlu "The guy who set up chairs in big functions,

Sir." Jien għalija dak il-ħin hekk ħadem moħħi. Ħares lejja u qalli "You can go now boy." Mit-tbissima li rajt fuq fomm mill-ewwel indunajt li għaxxaqtha. Min jaf kemm daħku bija x'ħin qal lil sħabu! Wara xi ġimġha rċevejt ittra fejn qaluli "that I don't qualify". Wisq naħseb li ma kienux jagħmlu uniformijiet żgħar daqshekk għalija!

Wara dak il-fjask mort għat-tieni għażla. Konna ftehmna xi erba' żgħażaġħ, wieħed minnhom kien Charlie Cauchi (is-Sway). Konna morna għal eżami l-Belt biex nieħdu kors tal-ħjata. Jien kont għamilt eżami ieħor għat-technical school tal-Ħamrun li kienet tiġi wara l-fabbrika tal-ħalib. Dak iż-żmien f'xi skejtel kien hemm sistema li jagħtuk xi pocket money. Biex kont tidħol f'din l-iskola ma tantx kien faċli. L-eżami kien naqra tqil. Niftakar kont mort ftit privat għand Maria Stellini née Debono. Għamilt l-eżami u għaddejt. Mill-Mellieħa konna jien, Joe il-Lanċa u ieħor minn Selmun li rnexxielna nidħlu hemm. Charlie s-Sway għamel il-kors ta' ħajjat u għamel karriera ta' ħajjat. Jien kont ħadt mechanical engineering – kien kors ta' tliet snin. Bqajt fuq dik il-linja sal-lum. Għall-inqas missieri ma kienx jgħidli biex immur nitgħallem sengħa għal xejn.

Meta spiċċajt il-kors, ma tantx kien hawn fejn taħdem b'dik is-sengħa. Issa jien kelli tmintax-il sena u kont mingħajr sitt ħabbiet fil-but. Konna nkunu xi erbġha bhali bla xogħol nilaġħqu x-xemx quddiem il-forn l-antik taż-Żnaj quddiem il-fabbrika ta' Karmnu tal-Madum.

Niftakar ġurnata minnhom kien hemm Karmnu fil-bieb tal-fabbrika u beda jagħmilli sinjal biex immur inkellmu. Kif dħalna ġewwa qalli "Inti ma kontx tmur l-iskola ta' barra?" Hekk konna ngħidu l-Mellieħa dak iż-żmien, u staqsini x'kont nitgħallem. Għidtlu inginerija. Qalli x'jiġifieri, u għidtlu fuq it-torn (lathe), milling machines, surface grinding u welding, insomma, dak li kellu

x'jaqsam ma' dik is-sengħa. Qalli mela x'qiegħed tagħmel titgħazzen hawn, u zied jgħidli "Għada ejja miegħi." Jien staqsejtu fejn, u hu qalli "Dak narah jien." Qalli int mhux taħdem trid? Qalli "U bilhaqq, mil-lum jien iz-ziju tiegħek." Għidtlu "O.K. Karm." Dar bir-rabja lejja u qalli "Jien x'għidtlek?" Jien għidtlu "O.K. zi."

L-għada morna Jetties Wharf il-Marsa. Hemm kien il-post fejn ridna mmorru. Kien hemm tliet machine shops kbar. Kien jismu 'The Colonial Engineering Works - Sancio Decarlo Owner'. Kif dħalna u rajt il-kobor ta' makkinarju li kien hemm, stagħgibt. Kienu naqra antiki. Bil-kemm ma tlaqtx nigri 'l barra. L-iskola l-machines li kien hemm kienu kollha moderni. Karmnu rani naqra mgerrex u fil-pront qalli "Imxi ħalli mmorru l-uffiċju." Kif dħalna kien hemm is-Sanċ li kif ra lil Karmnu qallu "Ara tal-Mellieħa", u staqsih x'għandu bżonn. Fil-pront qallu "Ara, Sur Decarlo. Hawn it-tifel t'oħti u jrid jaħdem. Għadu kif spicċa kors it-technical school." Hu qalli "Jigifieri int mhux bil-kuntratt" u jien għidtlu li le għax din il-kumpanija kellha ftehim mal-gvern li thaddmek jumejn u tlieta mal-iskola tal-Marsa Technical School. Għidtlu "Jien il-kors il-Hamrun għamiltu". Qalli "Għandek x'turi?", u tajtu ċ-ċertifikat. Tah daqqa t'għajn u wara ftit qalli "Mela int job full-time trid?" Għidtlu iva u qalli biex l-għada nibda. Ħadni biex nara t-torn li kont se naħdem fuqu. Dan kien l-1961.

Għaddiet naqra iżjed minn sena naħdem hemm. Kull filgħodu kont immur nieħu kafè u pasta minn dawk il-ħomor bil-coconut fuqha, kienet lussu, sa ma jsir il-ħin għax-xogħol. Dan kien ħanut mal-ġurnata mimli bin-nies tax-xatt u filgħaxija bil-ladies of the night ibiegħu l-laħam. Kull filgħodu kien jidħol raġel dejjem pulit, dejjem bil-ġlekk u kappell. Kien jarani waħdi u daqqa jgħidli bongu, u kultant joffrili kafè. Jien dejjem għidtlu le grazzi. Jien moħħi kien ikun fuq dik il-pasta l-ħamra. Għodwa minnhom ġie fuqi u staqsieni minn fejn jien u x'jisimni. Ngħid il-verità ħassibni xi ftit ħazin, imma milli ħsibt jien ma kien xejn. Staqsieni fejn naħdem u x'nagħmel u jien għidtlu li kont fitter turner. Pront qalli ridtx immur naħdem miegħu. Baqa' jippersisti ġurnata wara l-oħra. Ġurnata minnhom ġie fuqi u qalli "Ara, il-lejla x'ħin tispicċa mix-xogħol ejja ħdejn is-Salib tal-Marsa. Hemm tara l-machine shop tiegħi jismu 'Joseph Galea & Sons Engineering Works & Dealer'." U hekk għamilt. Sibtu jistennini. Kif dħalna ġewwa rajt torn modern, veru kien mimli biċċiet tal-bronż u elf ħaġa oħra. Gużepi, għax hekk kienu jsibuh, qalli "Tagħtix każ. Dak ix-xiħ iħalli dawk il-biċċiet biex mingħalih qiegħed jaħdem ħafna." Dan kien raġel xiħ li kellu bażwa bilkemm kien jista' jimxi,

però kien veru tas-sengħa. Qalli "Dan xahar ieħor se jispicċa. Jien irridek tibda malajr, tagħmel xahar miegħu ħa tidra x-xogħol, lanqas tnaddaf. Imbagħad meta jitlaq u tibda taħdem int, kollox f'idejk."

Ġejna biex nifteħmu għall-paga u staqsini kemm nagħmel mas-Sanċ. Jien f'qalbi għidit "Dan mhux hu ġie jigri warajja... u zidtlu LM1 mat-tlieta li kelli u għidtlu LM4." Jien kien għad kelli biss għoxrin sena, kont inqis ruħi għadni apprentice. Kif għidtlu LM4 mal-ewwel qalli "Intik LM5." Jien għidtlu li l-għada nagħtih risposta. Meta mort id-dar u għidit lil missieri, qalli "Mela kwazi għandek daqsi!" Mela gidba taz-ziju Karm tal-Madum, oħra tal-paga, u baqa' oħra.

Bdejt naħdem miegħu. Ġimgħa wara kont l-ewwel wieħed hemm. Kif rani għajjatli fl-uffiċju u beda jistaqsini ħafna mistoqsijiet. Waħda minnhom kienet jekk jien kontx membru ta' xi għaqda reliġjuża. F'qalbi għidit kif se noħroġ minn din il-basla li dħalt fiha. Għidtlu "Iva"... gidba oħra numru 3. Għidtlu li kont fil-Legion of Mary. Mur għidlu li kienu qaċċtuni 'l barra bil-pulit snin qabel. Qalli prosit – dan ir-raġel kien reliġjuż ħafna. Kif daħlu l-ħaddiema l-oħra, għajtilhom fl-uffiċċju u b'dik is-serjetà kollha qalilhom "Ara ma nismax kliem ħazin quddiem dan il-guvnott." Il-ħaddiema kienu tlieta Żwieten, tnejn Żabbarin, wieħed mill-Marsa u t-tlett itfal tiegħu. Wara xi ġimgħa ma jkellimni ħadd, ġie wieħed fuqi, Joe l-Bambinu, in-neputi tal-Bambinu l-Għannej, u qalli "Isma' sieħbi. Int meġħna jew kuntra tegħna?" Jien għidtlu skont ma' min intom! F'qalbi għidit naħseb li dieħel f'basla oħra. Qalli "Aħna killha ma' Mintuff." Jien għidtlu "Jien magħkem Ġuż, imma ara ma jkunx juf l-imgħallem." Kif għidtlu hekk mar b'ġirja fl-uffiċċju u b'lehen ta' tenur qallu "Ġuż, il-Mellieħi meġħna!" Jien ridt l-art tiblagħni. Wara ftit ġie l-imgħallem fuqi u bid-daħka qalli "Jien ħsibtu li m'intix tal-Legion!" Domt naħdem miegħu seba' snin. Kien raġel bravissimu. Li tgħallimt miegħu fl-ebda technical school ma titgħallmu. Kienu jsibuh Gużepi tal-Albin (makna tal-baħar).

Wara xahar li spicċajt minn hemm iżzewwiġna fil-21 t'April 1968 u fit-22 ta' Mejju morna l-Kanada. Kif wasalna sibt xogħol ta' production machinist. Il-fabbrika kien jisimha 'Aircraft Appliances'. Konna nagħmlu xogħol ta' parts għall-armamenti fil-Vjetnam. Dak iż-żmien il-gwerra fil-Vjetnam kienet għadha fl-aqwa tagħha. Wara sena naħdem, din il-kumpanija allokaw post ieħor 'il bogħod. Jien tlaqt, xorta ma kienx xogħol li ridt jien. Sadanittant jien kelli l-karozza 1969 Chevy. L-għada erfejtilha biex insib xogħol ieħor. Ħa ngħidlek, iżjed kont inkun mitluf milli m'iniex!

Wara xi jumejn nigri rajt biċċa art kbira mimlija

apparat kbir tal-kostruzzjoni – gafef, cranes, trucks u elf ħaġa oħra. Għidt ha nieħu ċans. Sibt l-uffiċċju, dħalt u kien hemm wieħed wara skrivanija. Għidtlu bongu u hu staqsini x'għandi bżonn. Għidtlu li qiegħed infittex xogħol u qalli li jekk kont mechanic nista' nibda dak il-ħin stess. Għidtlu "Jien machinist" u qalli "Sorry!" Kif rani hiereġ, sejjahli u qalli nistenna biex jagħmel żewġ telefonati. Wara ftit ġie b'karta f'idu b'indirizz ta' kumpanija fejn kienu jagħmlu l-parts huma.

Qalli biex immur hemm. Il-kumpanija kien jisimha 'Davidson's Machine Shops', u qalli biex nistaqsi għal Tom Davidson li kien il-propjetarju u ngħidlu li bagħatni hu. Insomma, beda jfehmi kif immur. Kien xi 40 mil 'il bogħod minn fejn kont. Biex ma ntawwalx, sibt dan il-post, dħalt l-uffiċċju, kien hemm skrivana u għidtilha li nixtieq inkellem lil Mr Davidson. Qaltli li qiegħed jistennini u wara ftit ġie. Kien Kanadiż. Wara ftit mhux ħażin jistaqsini x'nagħmel u fejn kont naħdem, staqsini minn liema pajjiż ġejt. Għidtlu Malta. Staqsini kif naf nitkellem bl-Ingliż daqshekk tajjeb wara sena biss il-Kanada, u għidtlu li mort l-iskola. Qam u wara xi ħames minuti narah ġej bi globu. Poġġieħ fuq l-iskrivanija u qalli nurih fejn hi Malta. Miskin, qatt ma kien sema' bina.

Jien qalbi għamlet tikk għax għidt issa mur

sibha. Insomma, bdejt indawwar, sib l-Italja, rajt lil Sqallija u għidt bdejt noqrob, u wara rajt Malta. Kieku l-isem kien kbir, imma li jindika l-art tikka kien hemm. Għidtlu "Hawn hi Malta!" Ġab lenti, dar lejja u qalli "You mean to tell me that people come from there? No wonder you are so small!" U bid-daħka qalli "Start tomorrow under one condition. We apply for you to sit for an exam to get your general machinist trade certificate." Staqsejtu x'kien jigrri jekk ma ngħaddix u qalli "Then we will see." Naħseb li kien jagħtini l-ixkupa. Għamilt l-eżami u għaddejt bla problema ta' xejn. Domt naħdem miegħu 24 sena. Minn hemm ġejna lura f'din it-tikka ta' gżira li jisimha Malta. Qatt ma kelli l-ħsieb li niġu lura, imma d-destin hekk ried.

Minn qalbi nsellem il-memorja ta' sieħbi Ġużep Bartolo (ta' Selmun). Ġuż, jalla tiltaqa' ma' shabna li telqu qablek u tgħidilhom li ma ninsewhom qatt. Insellem ukoll lil shabi tal-Kumitat, tax-xogħol li jagħmlu u li ħafna minnu ma jkun jaf bih ħadd, għax li kieku mhux hekk, din is-Socjetà ma timxix 'il quddiem. Grazi! Insellem lis-Surmast u lil kull min hu nvolut fit-tmexxija tal-Banda Imperial u tal-Kor. Prosit! U fuq kollox insellem lil shabi bandisti u membri. Lill-Kumitat taż-Żgħażaġħ li kull meta kien hemm bżonn taw sehemhom. Grazi!

Int min int, il-Festa t-Tajba!

since 1970